מגילה נקראת פרק ראשון מגילה יד.

מסורת הש"ס

א) עי' ר"י ריטב"א. ב) ערכין י. ע"ש, ג) שם, ד) גי' ר"ן, והרא"ש ד' ויעיש"ה מתקיף לה רבא מי דמי כשלמא, ה) [ערכין י: ע"ש השכן], ו) סנהדרין קו., ז) סנהדרין סט., ח) [פסוק יט: ע"ש], ט) [נ"ל וגי' אחות אהרן ולא וכו'], י) [נ"ל משכן וכן איתא בילקוטין], כ) [נ"ל אפי שלוש יעי' תוס' יומא לא: ד"ה ולא תומ' כתובות קד: ד"ה שנ'], ל) [סיפה מה:], מ) כריתות י. סוריות יב., נ) ברכות י. ס) ברכות י. ע"ש, ע) [נ"ל אחיאתן], פ) [אסתר יד.], צ) אל המזבח יעבי המזבח בד"ה כ ט ואפשר עיבו האתה המזבח בד"ה כ יב הייני יעבי, ק) [מ"מ יג.], ר) [ד"ה כ כהן], ש) [ד"ה כ יא], ת) וגנים לא ידעתי מ' עודד בגיגיא ד"ה כ ט ע"ז לפי פי' רד"ק ואמנם מנני הרוחה ד"ה כ ט ע"ז שהתנבא על אמא ולפי פסוקו כשמזכיר הגיגיא בשמו ושם אביו בנבואה בידוע שהוא נביא בן נביא ומ"ש עוריה בן עודד ויהוא בן חנני נתאנים לנביאים התה ולאביהם גם יש לאמור וכריה בן יהוידע הכהן ד"ה כ כד גם עודד הנביא שהתנבא בימי פקח בן רמליהו ד"ה כ כח, א) [ש"מ טז מ"מ א], ב) [ש"מ י מב טו], ג) נגד הבמה ודוד אמר אם אשאיר לנגל מכל אשר לי עד אור הבקר.

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר ר' יהושע בן קרחה קל והומר ומה מענגדות לחירות: (ב) שם הלל נמי יומא אמר ר' יצחק לפי שאין וכו' שמתוקה לאדם והרי ליתא מגרים דגם שמתוקה לאדם ואמרי' הלילא התם כתנינא עד כל"ל: (ג) שם קריאתו זו הלילא מתקיף לה רבא מי דמי כשלמא התם: (ד) רש"י ד"ה כן לר' נתמן וכו' הלל הס"ד ואמ"כ מ"ה לא הוכשרו: (ה) ד"ה נטולה וכו' והכלכות גדולות דף מעיין ורובן יש ללמוד מסדר עולם וכו' קרא על המזבח וכו' בימי יאשיה קפיה וירמיה ואורידה מקרית יערים ליהויקים בגולה יחזקאל דניאל: (ו) ד"ה פתילות למקדש. למשכן שלה בשעה שבני אדם באין ליטול עצה ממנה יושבת תחת תומר שלא תשב עמהם בסתר מפוס יהוד שהוא גבוה ואין לו לא ואין אדם יכול להתייחד שם עמה כמו בכית ותחת שאר אילנות יש צל שיש להם ענפים סמוך לעיקרן הס"ד:

מוסף רש"י

קרייתא. קריאת המגילה (ערכין י.). מקום נתבצר להם בגדרנם. מלגזון עיר נלוה, התקין לטון הקב"ה מקום נגוב שלא העמיקו כל כך בגיהנם ולא מתו (סנהדרין קו.). שהיתה מתובאה בשביה אחות אהרן. עד שלא נלד משה והייתי הנבואה אמות אהרן (סוטה יב.). מה תמר זה אין לו אלא לב אחד. כעין מוח יש בו כנגן כעין הכנגן, ואין לו אלא כעין האמצעי הזקוף ושולה ונגל למעלה ולא כחריותיו ומכבלותיו (סוכה מה:).

עין משפט נר מצוה

א [מי' פ"ג מהל' מגילה הל' ו טוש"ע ס"ת סי' תרלג סעי' ג].

הגהות הגר"א

[א] [ש"י ד"ה נטולה מי' מנרהם כ"ר. נ"ב אבל כפנר עולם לא תשיב אבריהם ילחם ויעקב משה ואהרן עני שלמה נריח מחסיה ותשיב במקומם ג' בני קרח אסף והימן ואיתן וידיתון חכריהם הכהן ודניאל כי לא תשיב כמ"ש נגיאים רק אחר מות משה אף שבנביאות תשיב כי לא היו רק ז' וכן נריח ומתפיה לא נמתנו נגאתם ולא נקרא נגיאים וכן עלי ושלמה וע"ל ר"ו כרוך כן נריח כו': [ב] שם בסה"ד אנים לא ידעתי. נ"ב והם תנני ועודד:

רבינו חננאל

ת"ר מ"ח נביאים ושבע נביאות לא פחתו ולא הותירו על מה שכתוב בתורה אפי' אות אחת חוץ ממקרא מגילה. ואלו הן מ"ח נביאים משה ואהרן ואסיר ואלקנה ואביאסף בני קרח ונתנאל במדבר. יהושע, פנחס, אלקנה, גד החוזה, נתן הנביא, אסף. הימן, ידותון, שמואל. דוד, [1]אחיה, שמעיה, עדוא, עזריה(ו) בן עודד. חנני הרואה, יהוא בן חנני, אליהו, מכיהו, עובדיהו, אלישע, (יחזקאל) (יחזיאל), אליעזר בן דודוהו, יונה בן [אמיתי], זכריה בן יהוידע, אמרן, חבקוק, צפניה(ו) בן כושי. ירמיה, ישעיה, יחזקאל, דניאל, ברוך בן נריה, שריה בן מחסיה, מרדכי בלשן, הושע בן בארי, עמוס, מיכה המורשתי, יואל בן פתואל, נחום, חני, זכריה, ומלאכי. שבע נביאות שרה, מרים, דבורה, וחולדה, חנה, ואביגיל, ואסתר.

[1] לוי ל"ל מאן שלמה.

תורה אור השלם

1. וַיִּסַּר הַמֶּלֶךְ אֶת טַבַּעְתּוֹ מֵעַל יָדוֹ וַיִּתְּנָהּ לְהָמָן בֶּן הַמְּדָתָא הָאֲגָגִי צֹרֵר הַיְּהוּדִים:

אסתר ג י

2. הִלְלוּ יָהּ הַלְּלוּ עַבְדֵי יְיָ הַלְּלוּ אֶת שֵׁם יְיָ:

תהלים קיג א

3. וַיְהִי אִישׁ אֶחָד מִן הָרָמָתַיִם צוֹפִים מֵהַר אֶפְרָיִם וּשְׁמוֹ אֶלְקָנָה בֶן יְרֹחָם בֶּן אֱלִיהוּא בֶּן תֹּהוּ בֶּן צוּף אֶפְרָתִי:

שמואל א א א

4. וּבְנֵי קֹרַח לֹא מֵתוּ:

במדבר כו יא

5. וַיִּקַּח אַבְרָם וְנָחוֹר לָהֶם נָשִׁים שֵׁם אֵשֶׁת אַבְרָם שָׂרַי וְשֵׁם אֵשֶׁת נָחוֹר מִלְכָּה בַּת הָרָן אֲבִי מִלְכָּה וַאֲבִי יִסְכָּה:

בראשית יא כט

6. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל אַבְרָהָם אַל יֵרַע בְּעֵינֶיךָ עַל הַנַּעַר וְעַל אֲמָתֶךָ כֹּל

7. וַתִּקַּח מִרְיָם הַנְּבִיאָה אֲחוֹת אַהֲרֹן

8. וַתֵּצֵא אֲחוֹתוֹ מֵרָחוֹק לִרְעֹת מָה יֵעָשֶׂה לוֹ: שמות ב ד

9. וּדְבוֹרָה אִשָּׁה נְבִיאָה אֵשֶׁת לַפִּידוֹת הִיא שֹׁפְטָה אֶת יִשְׂרָאֵל בָּעֵת הַהִיא: שופטים ד ד

10. וְהִיא יוֹשֶׁבֶת תַּחַת תֹּמֶר דְּבוֹרָה בֵּין הָרָמָה וּבֵין בֵּית אֵל בְּהַר אֶפְרָיִם וְיַעֲלוּ אֵלֶיהָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַמִּשְׁפָּט: שופטים ד ה

11. וַתִּתְפַּלֵּל חַנָּה וַתֹּאמַר עָלַץ לִבִּי בַּיְיָ רָמָה קַרְנִי בַּיְיָ רָחַב פִּי עַל אוֹיְבָי כִּי שָׂמַחְתִּי בִּישׁוּעָתֶךָ: שמואל א ב א

12. אֵין קָדוֹשׁ כַּיְיָ כִּי אֵין בִּלְתֶּךָ וְאֵין צוּר כֵּאלֹהֵינוּ: שמואל א ב ב

13. וְהָיָה הִיא רֹכֶבֶת עַל הַחֲמוֹר וְיָרְדָה בַּסֵּתֶר הָהָר וְחַנָּה דָוִד וַאֲנָשָׁיו יֹרְדִים לְקַרְאָתָה וַתִּפְגַּשׁ אֹתָם: שמואל א כה כ

משל דאחשורוש והמן למה הדבר דומה לשני בני אדם לאחד היה לו תל בתוך שדהו ולאחד היה לו חריץ בתוך שדהו בעל חריץ אמר מי יתן לי תל זה בדמים בעל התל אמר מי יתן לי חריץ זה בדמים לימים נזדווגו זה אצל זה אמר לו בעל חריץ לבעל התל מכור לי תילך אמר לו טול אותה בחנם והלואי [1]ויסר המלך את טבעתו אמר רבי אבא בר כהנא גדולה הסרת טבעת יותר מארבעים ושמונה נביאים ושבע נביאות שנתנבאו להן לישראל שכולן לא החזירום למוטב ואילו הסרת טבעת החזירתן למוטב ת"ר ארבעים ושמונה נביאים ושבע נביאות נתנבאו להם לישראל ולא פחתו ולא הותירו על מה שכתוב בתורה חוץ ממקרא מגילה מאי דרוש אמר רבי חייא בר אבין אמר רבי יהושע בן קרחה (א) ומה מעבדות לחירות אמרי' שירה ממיתה לחיים לא כל שכן אי הכי הלל נמי נימא (ב) (ג)לפי (ד)שאין אומרים הלל על נס שבחוצה לארץ יציאת מצרים דנס שבחוצה לארץ היכי אמרינן שירה כדתניא עד שלא נכנסו ישראל לארץ הוכשרו כל ארצות לומר שירה משנכנסו ישראל לארץ לא הוכשרו כל הארצות לומר שירה רב נחמן אמר (ה)קרייתא זו הלילא (ו) רבא אמר בשלמא התם [2]הללו עבדי ה' ולא עבדי פרעה אלא הכא הללו עבדי ה' ולא עבדי אחשורוש אכתי עבדי אחשורוש אנן (ז)בין לרבא בין לר"נ קשיא והא תניא משנכנסו לארץ לא הוכשרו כל הארצות לומר שירה כיון שגלו חזרו להכשירן הראשון ותו ליכא והכתיב [3]ויהי איש אחד מן הרמתים צופים אחד ממאתים צופים שנתנבאו להם לישראל מידהו טובא הוו כדתניא הרבה נביאים עמדו להם לישראל כפלים כיוצאי מצרים אלא נבואה שהוצרכה לדורות נכתבה ושלא הוצרכה לא נכתבה רבי שמואל בר נחמני אמר אדם הבא משתי רמות שצופות זו את זו רבי חנין אמר אדם הבא מבני אדם שעומדין ברומו של עולם ומאן נינהו בני קרח דכתיב [4]ובני קרח לא מתו (ח)תנא משום רבינו מקום נתבצר להם בגיהנם ועמדו עליו שבע נביאות מאן נינהו שרה מרים דבורה חנה אביגיל חולדה ואסתר שרה דכתיב [5]אבי מלכה ואבי יסכה (ט)ואמר ר' יצחק יסכה זו שרה ולמה נקרא שמה יסכה שסכתה ברוח הקדש שנאמר [6]כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה ד"א יסכה שהכל סוכין ביופיה מרים דכתיב [7]ותקח מרים הנביאה אחות (י)אהרן (כ)ולא אחות משה אמר ר"נ אמר רב שהיתה מתנבאה כשהיא אחות אהרן ואומרת עתידה אמו שתלד בן שיושיע את ישראל ובשעה שנולד נתמלא כל הבית כולו אורה עמד אביה ונשקה על ראשה אמר לה בתי נתקיימה נבואתיך וכיון שהשליכוהו ליאור עמד אביה וטפחה על ראשה ואמר לה בתי היכן נבואתיך היינו דכתיב [8]ותתצב אחותו מרחוק לדעה לדעת מה יהא בסוף נבואתה דבורה דכתיב [9]ודבורה אשה נביאה אשת לפידות מאי אשת לפידות שהיתה עושה פתילות (ל)למקדש [10]והיא יושבת תחת תומר מאי שנא תחת תומר אמר ר' שמעון בן (מ)אבשלום משום יחוד דבר אחר (נ)מה תמר זה אין לו אלא לב אחד אף ישראל שבאותו הדור לא היה להם אלא לב אחד לאביהן שבשמים חנה דכתיב [11]ותתפלל חנה ותאמר עלץ לבי בה' רמה קרני בה' (ס)רמה קרני ולא רמה פכי דוד ושלמה שנמשחו בקרן נמשכה מלכותן שאול ויהוא שנמשחו בפך לא נמשכה מלכותן [12]אין קדוש כה' כי אין בלתך (ע)אמר רב יהודה בר מנשיא אל תקרי בלתך אלא לבלותך שלא במדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם מעשה ידיו מבלין אותו אבל הקדוש ברוך הוא מבלה מעשה ידיו ואין צור כאלהינו (פ)אין צייר כאלהינו אדם צר צורה על גבי הכותל ואינו יכול להטיל בה רוח ונשמה קרבים ובני מעים אבל הקב"ה צר צורה בתוך צורה ומטיל בה רוח ונשמה קרבים ובני מעים אביגיל דכתיב [13]והיה היא רוכבת על החמור ויורדת בסתר ההר מן ההר מיבעי ליה אמר רבה בר שמואל על עסקי דם הבא מן הסתרים נטלה דם והראתה לו אמר לה וכי מראין דם בלילה אמרה לו וכי דנין דיני נפשות בלילה אמר לה

משל דאחשורוש והמן. כלומר יש ללמוד מאחשורוש שאף בדעתו היה להשמידן: (ש)**להחזירן למוטב.** שגזרו עליהן תעניות לתשובה כדכתיב (ת) לוס וכבי ומספד שק ואפר יוצע לרבים: **תוץ ממקרא מגילה.** ואם תאמר גר חנוכה כבר פקקו הנביאים אבל בימי מרדכי היו מגי זכריה ומלאכי: **מעבדות לחירות.** ביציאת מצרים אמרו שירה על הים: **הלל נמי נימא.** שהוא שירה: הכי גרסי' **אמר רבא כשלמא הכא כו' ולא עבדי פרעה.** שהרי לחירות יצאו: **אלא עבדי אחשורוש אנן.** דלא נגאלו אלא מן המיתה: **בין לרבא.** דאמר להכי לא אמרי הלל דאכתי עבדי אחשורוש הוו הא לאו הכי אמרינן: **בין לרב נחמן.** דאמר קריאת מגילה במקום הלל: (ד) **הוכשרו שאר ארצות לומר שירה.** על נס המאורע להם: **ופו ליכא.** נביאים: **נבואה שהוצרכה לדורות.** לגלות תשובה או הוכחה וכל הנך מ"מ הוצרכו. והכלכות גדולות (ה) מעיין מסדר עולם (א) אברהם יצחק ויעקב משה ואהרן ויהושע פנחס ויעל מלאך ה' מן הגלגל אל הבוכים (שופטים ב) זה פנחס ויבא איש האלהים אל עלי (שמואל א ב) זה אלקנה עלי שמואל גד נתן דוד שלמה עידו קרא (ו) אל המזבח בבית אל (ל) מיכיהו בן ימלה בימי אחאב עובדיה אמיה השילוני ויהוא בן חנני בימי אסא עוריה בן עודד חזאל (הלוי) מבני מתניה אליעזר בן דודו ממורישה כולן בימי יהושפט בדברי הימים (ב כ) ובימי יהויקים בן יואש יואש ובימי יותם מיכה הוא עמוס ובימי אחז המורשתי מדע דרשת אלהי אדום (ב) ואליהו ואלישע ויונה בן אמיתי יעשיה בימי מנשה יואל נחום מבקוק בימי יאשיה לפניה אוריה מקרית יערים ירמיה בגולה יחזקאל דניאל בשנת ב' לדריוש ברוך גריה שריה מתסיה חגי זכריה מלאכי ומרדכי בלשן בסדר עולם ועל דניאל אמרינן לעיל (דף ג.) אליהו נביאי ואיהו לאו נביא אלא אפיק דניאל ועייל שמעיה שאמר לרחבעם (ג) אל תעלו ואל תלחמו עם אחיכם בני ישראל. (ד) שיש לא ידעתי[2]: **נתבלר לסם.** לשון גבוה כמו ובגלורות בשמים (דברים ט): **בשביל אחות אהרן.** ועדיין לא נולד משה: **פתילות למקדש.** (ו) משכן שילה: **משום יחוד.** שהוא גבוה ואין לו לא ואין אדם יכול להתייחד שם עמה כמו בכית: **לב אחד.** שרף יש לו כמו אילן אבל אין לו בענפיו אלא בגזעו על פני כל גופהו: **רמה קרני ולא רמה פכי.** זו היא נבואתה שנתנבאת על שאול ויהוא שלא תימשך מלכותן. בשמיתת דוד ושלמה כתיב (ג) קרן השמן ובשמיתת שאול ויהוא כתיב (ד) פך: **וכי רופין דם בלילה.** שנאמר (שמואל א כה) אם אשאיר לנגל עד אור הבקר משתין בקיר שמע מינה דהוה בלילה. וכי מרפין דם בלילה אם טמא או טהור הלא צריך להבחין מגלאתו אם מה' דמים הטמאים כאמה הוא: **וכי דנין דיני נפשות בלילה.** והא כתיב (ירמיה כא) דינו לבוקר משפט וכתיב והוקע אותם לה' (ו) נגד השמש (במדבר כה): כליתני

משום יחוד. כשבאין אליה בני ישראל למשפט: **דכתיב** ותתפלל חנה ותאמר עלץ לבי בה'. וס"ג הוה מצי לאתויי כל הפרשה שכל הנבואה על סנחריב נבוכדנצר והמן כמו שתרגם יונתן אלא קרא דריש פרשתא נקט:

מורל

ומה תמר זה אין לו אלא לב אחד אף ישראל שבאותו הדור לא היה להם אלא לב אחד לאביהן שבשמים חנה דכתיב [11]ותתפלל חנה ותאמר עלץ לבי בה' רמה קרני בה' (ס)רמה קרני ולא רמה פכי דוד ושלמה שנמשחו בקרן נמשכה מלכותן שאול ויהוא שנמשחו בפך לא נמשכה מלכותן [12]אין קדוש כה' כי אין בלתך (ע)אמר רב יהודה בר מנשיא אל תקרי בלתך אלא לבלותך שלא במדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם מעשה ידיו מבלין אותו אבל הקדוש ברוך הוא מבלה מעשה ידיו ואין צור כאלהינו (פ)אין צייר כאלהינו אדם צר צורה על גבי הכותל ואינו יכול להטיל בה רוח ונשמה קרבים ובני מעים אבל הקב"ה צר צורה בתוך צורה ומטיל בה רוח ונשמה קרבים ובני מעים אביגיל דכתיב [13]והיה היא רוכבת על החמור ויורדת בסתר ההר מן ההר מיבעי ליה אמר רבה בר שמואל על עסקי דם הבא מן הסתרים נטלה דם והראתה לו אמר לה וכי מראין דם בלילה אמרה לו וכי דנין דיני נפשות בלילה אמר לה

מורל

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com